

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

شهناز مشایخ

استادیار گروه حسابداری دانشگاه الزهرا(س)

راضیه سعادت سعادت آبادی*

کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه الزهرا(س)

سمیه وطن خواه

کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه الزهرا(س)

چکیده

طلا همواره به عنوان پشتوانه و محافظی در مقابل افزایش و کاهش ارزش پول، ایفای نقش ذخیره ارزش و سرمایه گذاری امن مورد توجه قرار گرفته است. طلا به عنوان یک دارایی بااهمیت می باشد چرا که تغییرات و نوسانات روزانه آن در وقایع و رویدادهای مالی و اقتصادی بسیار برجسته است. طلا در بازه های زمانی مختلف تحت تأثیر عوامل سیاسی و اقتصادی متعددی قرار گرفته است. با توجه به روند صعودی و رو به رشد و نوسانات شدید این فلز گران بها در ده ساله اخیر (۲۰۰۲-۲۰۱۱) در این مقاله به بررسی عوامل موثر در دو سطح داخلی و خارجی پرداخته شده است. برای این بررسی، مروری بر پژوهش های پیشین و روند بازار در این سال ها صورت گرفته است. نتایج نشان می دهد که عواملی از جمله قیمت نفت، نوسانات ارزهای خارجی، تعدیل نرخ بهره، نرخ تورم، میزان عرضه و تقاضا، تنش های سیاسی، بحران های مالی و اقتصادی، شاخص های بازار سرمایه و میزان نقدینگی بازار می توانند منجر به تغییرات قیمت جهانی طلا گردند. اتخاذ سیاست های مناسب دولت و بانک مرکزی می تواند چنین نوساناتی را در داخل کشور کنترل کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

واژگان کلیدی: طلا، نوسانات قیمت طلا، تورم، بحران مالی

مقدمه

طلا همواره به عنوان رقیبی برای پول‌های رایج و جایگزینی برای آن در ایفای نقش ذخیره ارزش، موقعیت خود را در بحران‌های سیاسی و اقتصادی حفظ کرده است. طلا به عنوان محافظی در مقابل افزایش یا کاهش ارزش پول و سرمایه‌گذاری امن مورد توجه قرار گرفته است. اهمیت عینی بازار طلا در مطبوعات مالی و انعکاس نوسانات روزانه قیمت آن به صورت برجسته، این واقعیت را نشان می‌دهد که قیمت و عملکرد سرمایه‌گذاری طلا به عنوان یک دارایی بسیار بااهمیت است (اقتصاد ایران، ۱۳۹۰).

قیمت طلا می‌تواند نقش مهمی را در مدل‌های قیمت‌گذاری دارایی‌های بین‌المللی داشته باشد. معمولاً طلا نوسان کمی دارد و به عنوان یک محافظ ویژه در دوره تورم می‌باشد (دیوید لسون، ۲۰۰۳). بازار طلا به میزان زیادی شبیه تمام بازارهای دیگر عمل می‌کند. قیمت طلا در سطح جهان با توجه به مقدار عرضه و تقاضا برای آن تعیین می‌گردد. در نهایت عرضه و تقاضا آن را به تعادل می‌رساند و قیمت‌های عنان‌گسیخته و گریز را به مقادیر متوسط بلندمدت بازمی‌گرداند. قیمت طلا طی ده سال اخیر همواره افزایش یافته است. البته بخش زیادی از افزایش قیمت جهانی طلا به علت رشد تقاضا بلکه به علت کاهش ارزش دلار و تشکیل حباب در بازار بوده است (رنجبر، ۱۳۸۹). از جمله این عوامل می‌توان به تنش‌های سیاسی، قیمت جهانی نفت، پایین بودن نرخ بهره و تورم، بحران‌های اقتصادی، میزان نقدینگی بازار و شاخص قیمت سهام اشاره نمود.

در حال حاضر طلا به عنوان یک بازار بزرگ اقتصادی در کنار بازارهای سرمایه دیگر پیش روی سرمایه‌گذاران قرار دارد و نوسانات قیمت آن بیش از پیش در متغیرهای اقتصادی، رونق و رکود سایر بازارها موثر است. در سال‌های اخیر رشد چشمگیر قیمت طلا در بازارهای جهانی به همراه تأثیر آن بر روی بازارهای موازی به طور بی‌سابقه‌ای موجب افزایش روند رشد سکه در کشور ما گردید. بررسی رشد چشمگیر طلا در بازارهای جهانی با وجود سیاست‌های کنترل‌کننده، که بازارهای داخلی نیز از پیامدهای آن بی‌نصیب نیست، حائز اهمیت می‌باشد.

عوامل موثر بر نوسانات قیمت طلا

تحولات قیمت طلا در بازار جهانی به عوامل متعدد سیاسی و اقتصادی بستگی دارد که در بازه‌های زمانی مختلف با تأثیر بر متغیرهای کلان در بازارهای مالی موجب نوسان در بازارهای جهانی طلا می‌شود (ستاورز، ۱۳۸۷). بازارهای داخلی نیز تحت تأثیر بازارهای جهانی قرار می‌گیرند و علاوه بر عوامل داخلی، تغییرات جهانی نیز بر قیمت طلا در کشور اثرگذار می‌باشد. به طور کلی می‌توان عوامل موثر بر نوسانات قیمت طلا را در به دو سطح خارجی و داخلی تقسیم نمود.

الف) سطح خارجی

۱. نوسانات ارزش دلار

از آن جایی که طلا در بازارهای جهانی بر مبنای دلار ارزش گذاری می‌شود، با بالا رفتن ارزش دلار، قیمت طلا برای کسانی که با ارزهای دیگر، اقدام به خرید طلا می‌کنند، گران می‌شود و تقاضا برای آن کاهش می‌یابد و به دنبال آن کاهش قیمت طلا را در پی دارد، و با کاهش ارزش دلار قیمت طلا افزایش می‌یابد. بنابراین می‌توان گفت قیمت طلا با ارزش دلار رابطه معکوس دارد. البته گاهی این قانون نقض و این دو هم جهت هستند مانند رفتار بازار در سال ۲۰۰۵ که قیمت طلا و دلار افزایش یافت (امینی، ۱۳۸۸). دلار در قیمت گذاری طلا در بازارهای جهانی نقش غالب دارد و معاملات طلا در هر دنیا بر حسب دلار یا به صورت پول ملی کشور مزبور تعیین می‌گردد. ارزش طلا بر حسب پول ملی یک کشور از طریق نرخ برابری دلار با پول ملی تعیین می‌شود. بنابراین طلا تحت تأثیر ارزش دلار قرار می‌گیرد. ارزش دلار خود نیز تحت تأثیر مسائل داخلی و خارجی آمریکا، کسری تراز پرداخت، کسری بودجه، نرخ تورم، نرخ بهره (سیاست‌های پولی و مالی آمریکا) و سیاست خارجی این کشور قرار دارد. کسری تراز پرداخت‌های آمریکا و کاهش

ذخیره طلا بانک مرکزی آمریکا موجب تضعیف دلار در برابر طلا گردید و این امر منجر به افزایش قیمت طلا شد (سرفراز و افسر، ۱۳۸۴).

رقابت ارزشی دلار و یورو گاهی بازی را به سود دلار رقم می زند و در برخی مواقع دلار را بالا می کشد تا به دنبال این رقابت، قیمت طلا در بازارهای جهانی، آرام و قرار نداشته باشد. فراز و فروزهای ارزهای معتبر جهانی به دلایل سیاسی، اقتصادی اطمینان به این ارزها را کاهش داده است. در سال ۲۰۱۱، یورو اروپا به دلیل کسری بودجه کشورهای پرتغال، یونان، اسپانیا و ایتالیا در صورت چاپ آن برای حل مشکل ورشکستگی، اعتبار خود را از دست می دهد. مشکلات حوزه یورو اثرات خود را بر ارزش پول اتحادیه اروپا نمایان کرد و تقویت ارزش دلار در برابر یورو این مشکلات را تشدید کرد، از این رو ارزش طلا افزایش یافت (اقتصاد ایران، ۱۳۹۰).

۲. قیمت جهانی نفت

بالا رفتن قیمت نفت موجب افزایش تورم جهانی می شود، و در این شرایط سرمایه گذاران علاقه مند هستند تا سرمایه خود را به چیزی تبدیل کنند که بیشترین مقاومت را در برابر افزایش تورم داشته باشد. طلا یکی از بهترین انتخاب های آن ها است. به همین دلیل تقاضا برای طلا بالا رفته و موجب گرانی آن می شود. طلا و نفت عوامل تأثیرگذار مشترک یکسانی دارند که موجب می شود قیمت این کالاهای حیاتی هم جهت باشند (امینی، ۱۳۸۸). نفت خام و طلا هم چنان به روند افزایشی خود ادامه می دهند. اولین جهش در قیمت نفت در سال ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۰ بود که دلیل اصلی آن می تواند انقلاب ایران و جنگ بین ایران و عراق باشد. دومین جهش در اواسط سال ۲۰۰۷ شروع شد که دلیل اصلی آن تنش های موجود در منطقه خاورمیانه به ویژه عراق بوده که تأثیر مستقیمی بر افزایش قیمت جهانی نفت و به دنبال آن سطح عمومی قیمت ها در کشورهای مختلف داشته است که در پی آن قیمت اسمی طلا نیز افزایش یافته است (شافعی و توپال، ۲۰۱۰).

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

در حال حاضر بورس‌بازی در بازار نفت و فلزات موجب افزایش تقاضا شده است که به دلیل محدودیت عرضه در کوتاه مدت منجر به تشدید قیمت در بازارها منتهی شده است و در پی آن قیمت جهانی طلا را نیز بالا برده که این افزایش به دنبال نگرانی از افزایش تورم و کاهش ارزش پول داخلی جهان امری کاملاً طبیعی خواهد بود (خلیلی خواه و زیرک، ۱۳۸۵).

بحران در اقتصاد آمریکا و تولید کارخانه‌ای، تقاضا برای نفت در این کشور و سپس دیگر کشورهای غربی را کاهش داد. در نتیجه با سقوط قیمت نفت، بازارهای جهانی کالاهای بورسی از جمله طلا دست‌خوش نوسانات بسیار شدید می‌شود. بهبود اقتصاد جهان بعد از دوران رکود و افزایش تقاضا، کاهش ذخایر نفتی، کاهش توان تولید در برخی از کشورهای تولیدکننده نفت و عدم سرمایه‌گذاری مناسب برای افزایش ظرفیت از جمله عوامل رشد کافی عرضه نفت و در نتیجه افزایش قیمت آن در سال‌های آتی است (ماهنامه جنگ صنعت و فناوری، ۱۳۸۸).

۳. تقاضای جهانی طلا

رشد حیرت‌انگیز تولید ناخالص ملی چین و هند و رشد درآمد سرانه‌ی این دو کشور با توجه به جمعیت آن‌ها موجب شده که شهروندان امکان پولی خرید طلا را به دست آورده و متقاضی طلا باشند و به دنبال آن نیز قیمت طلا افزایش می‌یابد. بهبود در وضعیت عمومی و رفاهی مردم چین و گرایش آن‌ها به طلا و زیورآلات مزید بر علت افزایش قیمت طلا شده است (مهرابی، ۱۳۹۰). در واکنش به افشای عمومی واردات طلا از سوی کشور چین در ده ماه نخست سال ۲۰۱۰ قیمت طلا به بالای ۱۴۰۰ دلار رسید. چنین موج خرید طلا از سوی این کشور به منظور مصون‌سازی برای مقابله با تورم و فشار افزایش ارزش واحد پول این کشور در مقابل دلار بوده است (ویوان نیوز، ۱۳۹۰). در داخل کشور نیز با افزایش قیمت فلزات به دلیل افزایش تقاضای داخلی بوده که با کاهش نرخ سود بانکی، انگیزه سرمایه‌گذاری و رغبت برای دریافت تسهیلات بیشتر شده است. این موضوع باعث سرمایه‌گذاری بیشتر در تولید به ویژه در بخش مسکن و ارزش

بازار فلزات شده است، که محدود شدن عرضه در بازار و افزایش قیمت داخلی و جهانی را به دنبال داشته است (خلیلی خواه و زیرک، ۱۳۸۵).

۴. تورم و تغییرات نرخ بهره

در دهه ۱۹۷۰ با افزایش تورم، قیمت طلا نیز افزایش یافت و در سال ۱۹۷۹ با کاهش تورم قیمت طلا سقوط کرد. با توجه به نرخ‌های بهره بالا، قیمت آینده طلا بیش از قیمت جاری آن خواهد بود. یکی از عوامل رشد قیمت طلا تورم می‌باشد، زیرا ارزش دارایی‌های پولی (کاغذی) با تورم از بین می‌رود (عزیزی، ۱۳۷۶). برخی از اقتصاددانان و تحلیل‌گران بازار معتقدند که قیمت لحظه‌ای طلا به واسطه تورم تحت تأثیر قرار می‌گیرد. تحلیل‌گران در مطبوعات مالی به طور روزانه تغییرات پایدار در قیمت طلا را با تغییر در تورم مورد انتظار استدلال می‌کنند. هرگاه تغییرات بزرگی در قیمت طلا رخ می‌دهد، تحلیل‌گران این تغییر را به نوسانات در عوامل تورمی نسبت می‌دهند. تحلیل‌گران استراتژی‌هایی را پیشنهاد می‌کنند که در آن سرمایه‌گذاران شرایط ارزشی طلا را مبتنی بر پیش‌بینی‌ها با توجه به تغییرات تورم مورد انتظار است را اتخاذ می‌کنند. افزایش تقاضای سرمایه‌گذاران برای خرید طلا ناشی از افزایش تورم مورد انتظار به دلیل مصون شدن در برابر کاهش مورد انتظار ارزش پول یا افزایش قیمت طلا در نتیجه سوداگری است (لورنس بولوس، ۲۰۱۰). در سال ۲۰۰۷ بانک مرکزی آمریکا به منظور مقابله با رکود فعالیت‌های اقتصادی سیاست کاهش نرخ بهره را در پیش گرفت که این امر منجر به افزایش قیمت طلا گردید (ستاورز، ۱۳۸۷).

۵. شاخص‌های بازار سرمایه

زیان ناشی از افت ارزش سهام در بازارهای جهانی موجب شده تا هم چون سال ۲۰۰۸ دارایی‌های طلا برای جبران زیان ناشی از افت ارزش سهام مرتباً به حراج برسد. فعالان بازار قراردادهای آتی به دلیل تنزل ارزش سهام و پوشش ضرر خود ناچار شدند کالاهای پایه خود را مانند طلا به فروش رسانند تا با تأمین نقدینگی بخشی از زیان خود را جبران کنند. رفتار سرمایه‌گذاران مانند آن است که یک دارایی برنده را می‌فروشند تا جوابگوی باخت در دیگر حوزه‌ها باشد. این اقدام سرمایه‌گذاران در فروش طلا ابتدا منجر به کاهش قیمت طلا می‌گردد، سپس با توجه به افزایش تقاضا، طلا روند صعودی را در پیش می‌گیرد (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

معمولاً در شرایطی که بازار سهام سودآوری دارد، قیمت‌های جهانی طلا افت می‌کند و در دوره‌ای که بازار سهام اوضاع نامناسبی دارد قیمت طلا افزایش می‌یابد. در شرایط نامنی اقتصادی و اوج گرفتن بحران اقتصادی و تشدید رکود اقتصادی سرمایه‌گذاران به دنبال بازاری برای سرمایه‌گذاری مطمئن هستند. از سویی دیگر با تداوم بحران اقتصادی دولت‌ها نیز به دنبال تغییر سیاست‌های بانکی خود برای تقویت دارایی‌ها هستند. با آغاز بحران اقتصادی و ایجاد بی‌ثباتی و سقوط شاخص‌ها، سرمایه‌گذاران سرمایه خود را به طلا تبدیل می‌کنند (بنده‌نواز، ۱۳۸۹). کاهش رشد اقتصادهای بزرگ جهانی مانند، آمریکا، فرانسه، ژاپن و... باعث عدم اطمینان به سودآوری سهام شرکت‌های نامدار شده و تمایل برای خرید سهام کاهش یافته است. کاهش رشد اقتصادی کشورهای بزرگ و نوظهور کاهش نرخ بهره بانکی را افزایش می‌دهد و سرمایه‌ها از بانک‌ها به سوی بازار طلا سرازیر شده است (کارآفرین، ۱۳۹۰).

دکتر صمدی و همکاران در داخل کشور، در پژوهشی به بررسی اثرپذیری شاخص قیمت سهام بورس اوراق بهادار تهران از قیمت جهانی نفت و طلا پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که شاخص قیمت سهام نسبت به تغییرات قیمت طلا و نفت واکنش نشان می‌دهد. واکنش قیمت سهام نسبت به تغییرات قیمت جهانی طلا نسبت به تغییرات قیمت نفت بیشتر می‌باشد

(صمدی، شیرانی فخر و داورزاده، ۱۳۸۶). با توجه به این که سرمایه‌گذاری در طلا به خصوص در شرایط متغیر اقتصادی به عنوان یک سرمایه‌گذاری امن و مطمئن محسوب می‌شود، افراد به سمت سرمایه‌گذاری به سوی این فلز روی می‌آورند. بنابراین سرمایه‌گذاری در زمینه طلا به عنوان یک رقیب جدی برای بازار سرمایه است.

۶. بحران اقتصادی جهانی

بحران مالی جنوب شرق آسیا در نتیجه عواملی از قبیل ثابت بودن نرخ برابری پول کشورهای شرق آسیا با دلار آمریکا، ناتوانی این کشورها برای حفظ آن و رشد بالای حجم پول این کشورها، منجر به سرازیر شدن حجم بزرگی از نقدینگی به سمت دارایی‌ها و مستغلات گردید. هم‌چنین توجه سفته‌بازان به روند تنزیل ارزش پول و پیش‌بینی وخیم تر شدن اوضاع و در نتیجه گریز سرمایه‌ها در بروز بحران مالی تأثیرگذار بودند. این رکود جهانی باعث کاهش نرخ بهره در آمریکا و کاهش رشد جهانی اقتصاد گردید و این عوامل باعث فروش طلا توسط بانک‌های مرکزی شد، در نتیجه کاهش ۲۸ درصدی را در قیمت طلا شاهد بودیم (کریم زاده، ۱۳۹۰).

زمانی که قیمت طلا سر به فلک می‌کشد احتمالاً آمیزه‌ای از حرص، ترس و عدم اطمینان بر بازار حاکم می‌شود. به دنبال کاهش اعتماد در بازارهای سرمایه ارزی و هم‌چنین کاهش رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در صنایع، بار دیگر سیل سرمایه به سوی خرید طلا به عنوان بهترین گزینه سرمایه‌گذاری روان شد و به دنبال آن دوباره قیمت طلا افزایش یافت. اختلال در بازارهای رهنی مسکن آمریکا، بانک‌ها، سپس مؤسسات بیمه و شرکت‌های تولیدی در این کشور و سپس ژاپن و اروپا به رکود عمیق و کم سابقه‌ای فرو رفت و نرخ سهام آن به شدت کاهش یافت و با بروز بحران در بازارهای بین‌المللی تقاضای طلا افزایش قابل توجهی یافت (اخبار فلزات، ۱۳۸۸).

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

بحران ادواری آمریکا و ناتوانی سیاست‌گذاران اروپایی در کنترل بحران مالی در اروپا موجب شد تا سرمایه‌داران، دارایی‌های خود را از واحدهای پولی کم ارزش دور کرده و به سمت دارایی‌های باارزشی مانند شمش طلا روی آورند. انتشار اخبار ناامیدکننده از وضعیت بازار کارای آمریکا و افزایش احتمال اجرای طرح تحرک اقتصادی از سوی بانک مرکزی این کشور زمینه افزایش قیمت طلا را فراهم کرد. به طوری که قیمت طلا در سال جاری رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشت. تحلیل‌گران فقدان اعتماد به مردان آمریکایی در حل بحران‌های مالی کنونی را مهم‌ترین دلیل رشد قیمت طلا می‌دانند. بی‌اعتمادی باعث نبود شغل کافی در اقتصاد و موجب رکود می‌شود. افول تولیدات صنعتی در اروپا و آسیا و تحولات اخیر خاورمیانه و ناامنی‌های جهانی منجر به عدم ثبات در بازارهای جهانی و نگرانی سرمایه‌گذاران گردید که باعث افزایش قیمت نفت و ارز و در نتیجه طلا شده است (اسکندری، ۱۳۹۰).

بروز بحران مالی که اوج آن در سال ۲۰۰۸ میلادی بود با تضعیف ارزش دلار در برابر سایر ارزها، کشورها تصمیم گرفتند به سوی طلا به عنوان پشتوانه روی آوردند و آمریکا نیز در سال ۲۰۱۰، مبلغ ۶۰۰ میلیارد دلار تزریق کرده که باعث افزایش نگرانی‌ها از تورم و کاهش ارزش دلار گردیده است (مهرانی، ۱۳۹۰). تزریق ۶۰۰ میلیارد دلار نقدینگی توسط فدرال رزرو به سیستم پولی آمریکا و افزایش میزان بدهی این کشور به مبلغی بالاتر از ۱۵ هزار میلیارد دلار و تنزل رتبه اعتباری آن منجر به کاهش ارزش دلار و در نتیجه افزایش قیمت طلا گردیده است. کسری بودجه کشورهای عضو منطقه یورو و عدم دسترسی برخی کشورهای عضو اتحادیه اروپا مانند اسپانیا، پرتغال، ایتالیا و یونان به بازارهای پولی منجر به صعود قیمت طلا شده است. هم‌چنین نگرانی‌های جهانی در مورد پایین آمدن رشد اقتصادی در جهان موجب شده تا کشورهای جهان با مداخله گسترده در نظام ارزی دارایی‌های خود را با طلا معاوضه کنند. خرید طلا توسط کشورهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور عمدتاً در راستای اتخاذ یک سیاست انقباضی و در امان ماندن از بحران اقتصادی آمریکا و اروپا بوده که کندی رشد اقتصادی را در پی داشته است. هم‌چنین

کارشناسان اقتصادی نسبت به وقوع موج دوم بحران و رکود در اقتصاد جهانی با محوریت اتحادیه اروپا هشدار می دهند (ماهنامه تخصصی پردازش، ۱۳۹۰).

۷. تنش های سیاسی

بحران های سیاسی، نظامی و منطقه ای در اکثر نقاط جهان تأثیر مهمی بر روی نوسانات قیمت طلا در بازارهای جهان دارد. افزایش تنش های سیاسی و تداوم بی ثباتی در عراق، اغتشاشات و تظاهرات در اغلب کشورهای عربی مانند مصر، بحرین، یمن، لیبی، تونس و نیز تنش های بین کره شمالی و کره جنوبی هر کدام به نوبه خود در تغییر قیمت طلا در بازارهای بین المللی مؤثر بوده اند (ستاورز، ۱۳۸۷). کارشناسان اقتصادی معتقدند در صورت گسترش تنش های سیاسی به سایر کشورهای خاورمیانه، قیمت طلا بیش از پیش افزایش خواهد یافت.

کسری بودجه بالا در آمریکا در کنار بدهی سنگین و اتفاقات از جمله عواملی است که اقتصاددانان برای تداوم رکوردشکنی طلا ذکر می کنند. وضعیت اروپا دچار ابهام شده است، مجموع این اتفاقات باعث شده است که دولت ها در اروپا و آمریکا رو به سوی سیاست های ریاضت اقتصادی آورند. در پیش گرفتن این سیاست به معنای کاهش تقاضا در بازار است بنابراین با اتخاذ این سیاست باید منتظر بروز رکود در اقتصاد بود (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

۸. سایر عوامل

میزان ذخایر طلا در ارتفاعات کم عمق و سطحی زمین کاهش یافته و برای رسیدن به طلا در اعماق زمین هزینه معدن کاری افزایش یافته و بهای تمام شده طلا سیر صعودی را طی می کند. در حال حاضر آمریکا، آفریقا و استرالیا به میزان زیادی از حجم استخراج طلای خود کاسته اند، افزایش هزینه های استخراج طلا باعث ایجاد مزیت برای معادن بزرگ و تعطیل شدن معادن

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

کوچک گشته و موجب کاهش عرضه در بازار جهانی شده است (صفاری، ۱۳۸۷). هرگونه تغییری در طرف‌های عرضه و تقاضا می‌تواند باعث تغییرات در بازارهای جهانی طلا شود. برای نمونه اعتصاب معدن داران کشور پرو در سال ۲۰۰۷ و احتمال کاهش عرضه آن، قیمت طلا را در بازارهای جهانی افزایش داد (ستاورز، ۱۳۸۷).

برخی حوادث غیرمترقبه مانند سونامی، زلزله، طوفان نیز باعث کاهش ارزش واحد پولی کشورها و در نتیجه افزایش قیمت طلا می‌شود. در سال ۲۰۱۱ زلزله و سونامی ژاپن باعث افزایش قیمت انواع سکه و ارزش واحد پولی تمام کشورها به جزء این ژاپن گردید. تقاضای سفته‌بازی سرمایه‌گذاران تأثیر زیادی در رشد چشم‌گیر قیمت جهانی داشته است و این مسئله به شدت بازارهای مالی بین‌المللی را تهدید می‌کند (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

در نگاره‌ی شماره‌ی ۱ می‌توان روند و نوسانات ۱۰ ساله اخیر (۲۰۰۲ تا ۲۰۱۱) قیمت طلا در سطح جهان را مشاهده نمود. در زیر به طور مختصر اهم این تغییرات و دلایل آن ذکر شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود قیمت جهانی طلا به جز کاهشی که در اواخر سال ۲۰۰۸ و ۲۰۰۶ داشته، همواره روند صعودی را طی می‌کند. به ویژه این که افزایش چشمگیری در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ داشته است.

سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۴؛ در این سال‌ها قیمت طلا روند افزایشی داشته است. در سال ۲۰۰۳ به دلیل اشغال کشور عراق توسط آمریکا همراه با افزایش قیمت نفت، قیمت طلا نیز افزایش و به بالاترین قیمت چهار ساله خود رسید. به طوری که روند صعودی طلا در اواخر سال ۲۰۰۳ و اوایل ۲۰۰۴ به قیمت هر اونس طلا بالاتر از ۴۰۰ دلار رسید.

سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۶؛ قیمت طلا در سال ۲۰۰۵ تا نوامبر آن سال تقریباً یکنواخت بوده و در اواخر سال به ۵۰۳ دلار افزایش یافت. در سال ۲۰۰۶ افزایش بیش از ۶۰۰ دلاری و حتی ۷۰۰ دلاری ناشی از افزایش قیمت نفت جهانی، نگرانی از تورم در کشورهای صنعتی، کاهش نسبی

ارزش دلار می‌باشد. این عوامل باعث افزایش تقاضا و به دنبال آن افزایش قیمت طلا گردید. کاهش قیمت طلا در برخی ماه‌های سال ۲۰۰۶ (به خصوص کاهش ۵۴۰ دلاری در ماه ژوئن) نیز مشاهده می‌شود، که ناشی از افزایش نرخ، ثبات نرخ برابری ارز و قیمت نفت است.

سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۸؛ در طی سال ۲۰۰۷ قیمت طلا روند معمولی را با افزایش و کاهش قیمت نفت و دلار سپری می‌کرد تا این که در نوامبر ۲۰۰۷ طلا ماکسیمم قیمت یعنی ۸۴۵ دلار را طی ۲۸ سال خود تجربه نمود. این افزایش به دلیل شروع بحران مالی ۲۰۰۷، سقوط شاخص بازار سهام در اروپا و آسیا، کاهش نرخ بهره بانکی در آمریکا و تشدید رکود اقتصادی آمریکا بوده است. در سال ۲۰۰۸ قیمت طلا به رکورد ۱۰۰۰ دلاری خود رسید. در این سال قیمت طلا با بروز بحران مسکن در آمریکا، افزایش قابل توجه نرخ تورم، کاهش نرخ بهره و شاخص‌های بورس که کاهش ارزش دلار را به همراه داشت و رشد بی‌سابقه قیمت نفت (به دلیل کاهش صادرات نفت به اروپا) سیر صعودی را طی کرد. افت شدید و کاهش قیمت طلا در چند ماه از سال ۲۰۰۸ ناشی از فروش ذخیره طلای بانک‌های مرکزی ۱۵ کشور اروپایی برای تأمین نقدینگی، پرداخت بدهی و بهبود بحران مالی می‌باشد.

نگاره (۱): قیمت جهانی طلا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۱

منبع: goldprice.org

سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۰؛ طلا طی سال ۲۰۰۹ افزایش داشته است و روند صعودی خود را ادامه داد. ولی در ماه های اولیه، قیمت طلا به زیر ۱۰۰۰ دلار رسید. به دنبال تصمیم بانک مرکزی اروپا مبنی بر محدود کردن فروش طلا به مدت پنج سال به ۴۰۰ تن در سال و کاهش ارزش دلار، قیمت طلا در این سال به بالاتر از ۱۲۰۰ دلار افزایش یافت. در سال ۲۰۱۰، مشکل ذخایر سوختی در منطقه یورو و احتمال افزایش قیمت نفت، تلاطم شرایط اقتصادی جهانی هم چون بحران مالی در اروپا و کسری بودجه شدید یونان، پرتغال و اسپانیا، ادامه معضل اقتصادی یورو، هم چنین توزیع نقدینگی توسط دولت آمریکا برای حل بحران مالی و افزایش نگرانی از تورم، تمدید معافیت مالیاتی طبقه متوسط آمریکا که منجر به کاهش و ضعف دلار شد و افزایش واردات طلا توسط چین را می توان از جمله عوامل مهم و تأثیرگذار بر افزایش قیمت تا بیش از ۱۴۲۵ دلاری طلا برشمرد.

سال ۲۰۱۱؛ در ابتدای سال طلا شاهد ضعیف ترین عملکرد خود و کاهش قیمت بوده است. ولیکن افزایش در ماه های آتی را می توان ناشی از تنش های شدید در خاورمیانه و به دنبال آن افزایش قیمت نفت، بحران بدهی خارجی آمریکا و تنزل رتبه اقتصادی این کشور و در نتیجه کاهش ارزش دلار، پایین ماندن نرخ بهره در آمریکا، افزایش چشمگیر تقاضا برای این فلز، کسری بودجه کشورهای حوزه یورو به خصوص یونان، رشد تقاضای سفته بازی سرمایه گذاران، کاهش رشد اقتصادی جهانی به ویژه در غرب و اروپا و تبدیل ذخایر ارزی بانک مرکزی کشورها به ذخایر طلا دانست.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

ب) سطح داخلی

هر چند قیمت طلا در ایران تحت تأثیر طلای جهانی است ولی نوسانات قیمت طلا در هر کشور تابع عوامل متعدد داخلی، شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می باشد. برای تعیین عوامل مؤثر بر نوسانات قیمت طلا در کشور علاوه بر قیمت طلای جهانی از شاخص قیمت سهام بازار

بورس تهران، نرخ برابر دلار، رشد نقدینگی، تعدیل و کاهش نرخ سود بانکی، رکود بازارهای مالی و تشدید نگرانی‌ها در مورد مسائل هسته‌ای ایران و سایر عوامل در این بخش مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱. نقدینگی

برخی از مسئولین سیستم بانکی، مهم‌ترین دلیل افزایش قیمت سکه در بازار داخلی را افزایش نقدینگی در کشور اعلام کردند. رشد نقدینگی در اواخر سال ۸۴ و اوایل سال ۸۵ به دلیل سرعت گردش پول و شبه پول، تزریق نقدینگی مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی شاهد رشد ۳۰ درصدی در نقدینگی بودیم. یکی از دلایل تسریع در رشد نقدینگی مجوز استفاده از حساب ذخیره ارزی برای پرداخت‌های دولت بوده است. به رغم تأکید قانون بر استفاده از این وجوه در طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تقویت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، متأسفانه به روش‌های مختلف در بخش اعتبارات هزینه‌ای به کار گرفته شد. این وجوه نسبت به طرح‌های عمرانی با سرعت بیشتری وارد بازار شده که البته آثار شدیدتری بر رشد نقدینگی گذاشت. از سویی دیگر الزامات قانونی و اصولی بودجه‌بندی کشور مبتنی بر وصول تمامی اعتبارات تخصیص‌یافته تا پایان سال ۱۳۸۴ نیز خود دلیلی برای افزایش تقاضا برای سکه و مصنوعات طلا به منظور هدیه در ماه‌های پایانی سال مذکور، بخشی از نقدینگی مربوط را به سمت بازار طلا سوق داد (کریم زاده، ۱۳۹۰).

کاهش نرخ نقدینگی نیازمند اجرای سیاست‌های پرداخت‌های بدهی دولت به نظام بانکی و عدم استقراض از بانک مرکزی به صورت آشکار یا پنهان است (خلیلی خواه، زیرک؛ ۱۳۸۵). تلاش دولت برای کاهش نقدینگی، کنترل بازار با فروش طلا و فعالیت بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در بازار طلا باعث افزایش قیمت طلا شده است.

در سال ۱۳۸۹ با طرح هدفمند کردن یارانه‌ها و پرداخت یارانه‌ها، میزان نقدینگی به خصوص برای خانواده‌های پر جمعیت افزایش یافت. بسیاری از افراد برای سرمایه‌گذاری نقدینگی خود به سمت بازار طلا که سرمایه‌گذاری امن و مطمئن بود، روی آوردند. این افزایش نقدینگی منجر به افزایش تقاضای طلا و در نتیجه افزایش قیمت آن گردید. در تیرماه سال ۱۳۹۰ قیمت ارزهای خارجی و طلا کاهش پیدا کرد. حضور نقدینگی سرگردان در بازار طلای ارز به دلیل کاهش سود سپرده در بسته پولی جدید به ایجاد حباب دامن زد و بانک مرکزی برای رفع این معضل، با عرضه سکه اقدام به جمع‌آوری نقدینگی کرد، اما بعد از مدتی بعد از اعلام وضع مالیات بر معاملات سکه تقاضا کاهش یافت و نقدینگی بازار ارز را طی کرد (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

۲. سفته‌بازی

قیمت کنونی طلا در داخل کشور رشد حبابی دارد که می‌توان آن را ناشی از تقاضای سفته‌بازی به وجود آمده و ورود دلالتان به بازار دانست. برخی از فعالین بازار اشاره به خرید عمده طلا توسط برخی از حراج‌های بانک کارگشایی بالغ بر نیم میلیون تومان دارند که با توجه به این اظهارات بازار داخلی به طور مصنوعی داغ شده است و نشان‌دهنده حباب تشکیل شده در بازار سکه است (اسکندری، ۱۳۹۰). عده‌ای سرمایه‌های طلایی در اختیار دارند و با هدایت آن به بازارهای مختلف موجب افزایش قیمت می‌شوند (همان اتفاقی که برای بازار مسکن افتاد). این افراد در حال حاضر سرمایه‌های خود را به بازار طلا آورده‌اند. فعالیت بانک مرکزی در بازار ارز و فروش دلار به قیمتی غیر از قیمت مرجع و عدم اطلاعات کافی خریداران و خوش بینی آن‌ها نسبت به قیمت طلای جهانی و نرخ ارز باعث افزایش قیمت سکه در داخل کشور شد (ماهنامه مناطق آزاد، ۱۳۹۰).

۳. سیاست‌های بانک مرکزی

بانک مرکزی با افزایش قیمت طلا به حراج سکه در شعب بانک‌ها پرداخت. عرضه طلا توسط بانک مرکزی باعث شد بسیاری برای کسب سود به خرید سکه روی آورند که این اتفاق به بحران افزایش قیمت سکه دامن زد (خوش‌چهره، ۱۳۹۰). به طور کلی عامل شروع بحران در بازار سکه و ارز را باید در بسته سیاسی شورای پول و اعتبار و نیز سیاست‌های کلان بانکی کشور دانست که نتوانسته باعث جذب نقدینگی موجود در کشور شود که این امر منجر به التهاب بازار سکه و ارز شد. در مورد بازار سکه و طلا، سر منشأ افزایش بهای سکه و طلا بازارهای جهانی است. طلا با ارز قابلیت مبادله دارد و وقتی قیمت طلا در جهان افزایش پیدا کرد باید اجازه داد که شاهد تغییر قیمت طلا همپای قیمت جهانی باشیم و گرنه طلا به هر نحوی از کشور خارج می‌شود (راد نسب، ۱۳۹۰). بانک مرکزی بر این باور است که هم گران‌فروشی و هم ارزان‌فروشی طلا به ذخایرش (ارزی یا ریالی) لطمه وارد می‌کند. ارزان‌فروشی طلا موجب قاچاق طلا به خارج می‌شود و این در حالی است که گران‌فروشی طلا نیز باعث خروج مقادیر هنگفتی ارز از کشور خواهد شد در نتیجه بانک مرکزی خود را موظف به اجرای یک سیاست بینابینی می‌داند تا در حد امکان جلوی از دست رفتن ذخایر ارزی و ریالی را بگیرد (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

۴. تورم و تغییرات نرخ بهره

دولت تلاش کرده در سیاست‌های اقتصادی با کاهش نرخ سود بانکی به عنوان سیاست تقویت تولید و اشتغال، تورم را کاهش دهد، درحالی‌که از دیدگاه اقتصادی تورم افزایش نرخ بهره اسمی را به دنبال دارد. کاهش نرخ بهره در نظام بانکی، شکاف بین نرخ اسمی و واقعی بهره را افزایش می‌دهد (خلیلی خواه، زیرک، ۱۳۸۵). در ایران علت افزایش قیمت فلزات به دلیل افزایش تقاضای داخلی است که با کاهش نرخ سود بانکی، انگیزه سرمایه‌گذاری و تمایل برای دریافت تسهیلات بیشتر شده است. قیمت طلا در ایران نه تنها تحت تأثیر قیمت جهانی طلا است بلکه

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

عوامل داخلی به خصوص تورم نقش قابل توجهی در نوسانات قیمت داخلی طلا ایفا می‌کند. تورم مزمن در کشور و انتظارات تورمی ناشی از افزایش متوالی حجم پول در گردش موجب افزایش بی‌رویه قیمت طلا در کشور می‌شود. تنزیل ارزش پول و روی آوردن صاحبان پول‌های سرگردان به طلا به عنوان وسیله ذخیره ارزش موجب تضعیف ارزش ریال می‌شود. مهار تورم به وسیله کاهش تدریجی و مداوم نرخ عرضه‌ی پول در بلندمدت می‌تواند اعتماد مردم را نسبت به ریال افزایش دهد و موجب تمایل بیشتر مردم به نگهداری پول ملی و پس انداز در بازارهای مالی را فراهم آورد. عامل تعیین‌کننده در قیمت داخلی طلا، قیمت جهانی طلاست. کمترین عامل تعیین‌کننده نرخ برابری دلار است. همبستگی بین نرخ تورم و شاخص قیمت سهام مانع از مشخص شدن نقش تورم است، در غیر این صورت نرخ تورم از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تعیین قیمت طلا می‌باشد (سرفراز و افسر، ۱۳۸۴).

۵. سایر عوامل

بحران سیاسی منطقه خاورمیانه و تنش در پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران باعث کاهش ارزش پول داخلی و در نتیجه تغییرات قیمت طلا خواهد شد. علت اصلی افزایش اخیر در بهای طلا، تشدید تنش هسته‌ای ایران و احتمال قطع صادرات این کشور است که افزایش هزینه‌های انرژی و صعود تورم را در سطح جهان به دنبال خواهد داشت (کریم زاده، ۱۳۹۰). فعالیت‌ها و اعیاد ملی مذهبی در کشور باعث افزایش تقاضا می‌گردد و بدیهی است که این مسئله تأثیر مقطعی و کوتاه مدت بر بازار طلا می‌گذارد. مواردی مانند روند صعودی قیمت‌ها، اخذ عوارض چهار درصدی برای واردات هر کیلو شمش طلا، اختلاف بین بهای تمام‌شده و قیمت بازار طلا نیز تأثیر گذارند (ویوان نیوز، ۱۳۹۰).

هم چنین اخبار حذف چهار صفر از پول ملی و کاهش نرخ سود تسهیلات و سپرده‌های بانکی موجب افزایش تقاضا برای طلا گردیده است. این تصور که حذف چهار صفر از پول ملی باعث

کاهش ارزش پول کشور و کاهش امکان خرید طلا می‌شود باعث افزایش خرید طلا گردید. همچنین در بازار داخل با اتمام فصل نقل و انتقال مسکن شاهد تغییر محسوسی در بازار طلا خواهیم بود. اگر قیمت مسکن نتواند با شیئی تندتر از قیمت طلا افزایش یابد بازار طلا برای نقدینگی سرگردان جذابیت بیشتری پیدا می‌کند (بورسی، ۱۳۹۰).

نگاره‌ی شماره‌ی ۲، نوسانات و تغییرات قیمت سکه تمام بهار آزادی طی ده سال اخیر (۱۳۸۰-۱۳۸۱) در ایران را نشان می‌دهد. به طور کلی سکه روند صعودی را در این سال‌ها طی کرده است. در زیر به طور مختصر اهم تغییرات و دلایل آن ذکر شده است. قابل ذکر است که نوسانات قیمت سکه در داخل تحت تأثیر شدید تغییرات قیمت جهانی طلا، نفت و ارزش دلار می‌باشد.

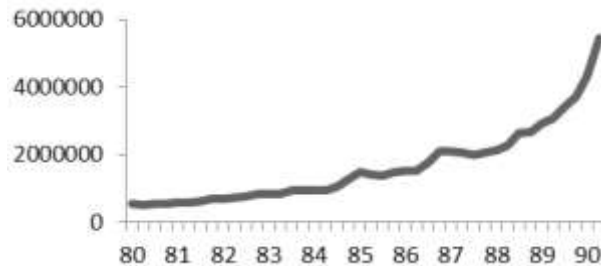
سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۱؛ در این سال‌ها قیمت سکه افزایش یافته است. اگر چه قیمت سکه در سال ۸۰ نسبت به سال ۱۳۷۹ کاهش داشته است و در این سال رشد منفی وجود داشت، ولی به طور یکنواخت و غیر محسوسی قیمت سکه افزایش یافته و از ۶۰۰ هزار ریال در سال ۱۳۸۰ به ۶۹۹۰۰۰ ریال در سال ۱۳۸۱ رسیده است.

سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۳؛ در این سال‌ها به دلیل افزایش قیمت نفت با اشغال عراق و افزایش قیمت جهانی طلا، سکه روند صعودی خود را طی کرد. قیمت سکه در سال ۱۳۸۲ معادل ۱۶۰ هزار ریال و در سال ۱۳۸۳ نیز ۱۸۰ هزار ریال افزایش داشته است.

سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵؛ در سال ۱۳۸۴ رشد تقریباً ۳۵,۳ درصدی در قیمت سکه مشاهده شد. در اواخر سال ۱۳۸۴ به دلیل سیاست دولت در بخش مسکن، رکود در بازار مسکن و تزریق نقدینگی تقاضای مردم برای این فلز گران بها افزایش یافت، که منجر به افزایش قیمت سکه در اواخر ۱۳۸۴ و اوایل ۱۳۸۵ گردید. هم چنین در بازار جهانی قیمت طلا به دلیل افزایش قیمت نفت، کاهش ارزش دلار و نگرانی از تورم کشورهای صنعتی افزایش یافت که بازار داخلی سکه را نیز تحت تأثیر قرار داد. در سال ۱۳۸۵، تورم داخلی کشور، کاهش نرخ سود سپرده بانک‌ها، تنش هسته‌ای ایران و به دنبال آن افزایش قیمت نفت و طلای جهانی ارزش سکه را بالا برد. در

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

سال ۱۳۸۵ بعد از یک افزایش ناگهانی در ابتدای سال با ثبات نرخ ارز، قیمت نفت و افزایش نرخ بهره در بانک مرکزی آمریکا کاهش در بازار جهانی و داخلی پدیدار شده است. به طور متوسط قیمت سکه در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ به ترتیب معادل ۱۲۳۰ و ۱۶۸۰ هزار ریال گردید.

نگاره (۲): قیمت سکه تمام بهار آزادی بانک مرکزی ایران از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰

سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۷؛ در سال ۱۳۸۶ قیمت سکه در ایران با توجه به قیمت جهانی طلا و نرخ دلار آمریکا از فروردین تا اسفندماه سیر صعودی داشته است و این نشان دهنده تغییرات بازار داخلی با بازارهای بین المللی است. در این سال با تشدید رکود آمریکا، کاهش نرخ بهره و شاخص های بورس و کاهش صادرات نفت به اروپا و افزایش قیمت نفت و تضعیف دلار قیمت سکه به ۲۳۲۰ هزار ریال رسید. هم چنین رشد نقدینگی و تورم در این سال باعث افزایش داخلی قیمت سکه گردید. قیمت سکه در اواخر سال ۱۳۸۶ افزایش یافت (به دلیل افزایش تقاضا به مناسبت عید نوروز و آغاز بحران مالی جهانی) که بانک مرکزی حراج سکه را در دستور کار خود قرار داد ولی بحران جهانی باعث شکسته شدن حباب قیمت جهانی گردید تا قیمت تثبیت و تقریباً در شهریور ۱۳۸۷ کاهش یافت. سال ۸۷ سال پر چالشی برای اقتصاد جهان بود. شاید گرایش به سمت طلا قبل از بروز بحران یکی از نشانه های آن است که بازار وقوع بحران احساس کرده بود.

سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۸۹؛ به دنبال افزایش بهای جهانی طلا، قیمت طلا و انواع سکه طی سال گذشته در داخل کشور تقویت شد. در سال ۱۳۸۸ قیمت طلا در بازارهای داخلی تحت تأثیر

قیمت جهانی، تورم داخلی و نرخ بازدهی نگهداری سایر دارایی‌ها افزایش یافت. تقریباً تا شهریور ۸۸ قیمت سکه تغییر چندانی نداشت تا اینکه حس بازار از اینکه بحران تمام شده و احتمال افزایش سطح عمومی قیمت‌ها وجود دارد، سرمایه‌های مازاد دنبال راهی بودند که سود کسب کنند و در نتیجه به سمت بازار طلا حرکت کردند. این موج در کنار رکود بازارهای ارز و بورس عملاً موج جدید قیمتی در بازار طلا به وجود آورد. در سال ۱۳۸۹ تحت تأثیر بحران مالی جهانی، کسری بودجه کشورهای اروپایی، افزایش تقاضای جهانی و نوسانات ارزش دلار و تغییر قیمت جهانی طلا، بازار سکه ایران نیز شاهد افزایش بود. اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها و افزایش نقدینگی مردم به سمت بازار طلا به عنوان سرمایه‌گذاری امن روی آوردند. حذف صفر از پول رایج کشور و نگرانی از بی‌ارزش شدن آن، تقاضای سفته‌بازی و قیمت جهانی طلا از عوامل موثر بر افزایش قیمت سکه داخلی است. میانگین قیمت سکه در این دو سال ۲۵۱۰ و ۳۲۶۰ هزار ریال بوده است.

سال ۱۳۹۰؛ این سال افزایش چشمگیر و بی‌سابقه‌ای در قیمت سکه به وقوع پیوست. قیمت سکه در آبان سال ۱۳۹۰ بالاتر از ۶۰۰۰ هزار ریال بوده که در مقایسه با سال گذشته (۳۴۵۰۰۰۰ ریال) ۲۵۵۰ هزار ریال افزایش داشته است. مهم‌ترین عامل، تغییرات طلای جهانی می‌باشد که متأثر از بحران بدهی خارجی و تنزل رتبه اقتصادی آمریکا، کسری بودجه اروپا و مشکلات حوزه یورو، تغییرات ارزش یورو و دلار و رقابت آن‌ها، تشنج در خاورمیانه (مصر، لیبی و...) و افزایش قیمت نفت بر شمرد. رشد حبابی را می‌توان ناشی از تقاضای سفته‌بازی به وجود آمده و دلالتان بازار دانست. عملکرد ضعیف بانک مرکزی در بازار ارز، عدم اطلاعات کافی خریداران و خوش بینی آن‌ها نسبت به طلا، افزایش تورم ناشی از هدفمندسازی یارانه‌ها، کاهش نرخ سود تسهیلات و سود سپرده بانکی، تلاش دولت برای کاهش نقدینگی و کنترل بازار با فروش سکه و فعالیت بانک‌ها و موسسه‌های مالی و اعتباری در بازار طلا باعث افزایش و رشد قیمت سکه و طلا در بازار داخل شده است.

نوسانات قیمت طلا در بازار ایران و جهان

همان گونه که مشاهده می‌شود نمودار تغییرات و نوسانات قیمت سکه در داخل با تغییرات طلای جهانی تقریباً مطابقت دارد و این نشان‌دهنده اثرپذیری قیمت طلای داخلی از قیمت طلای جهانی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

طلا به دلیل ماهیت اعتباری، ریسک کم و بازده منطقی به عنوان سرمایه‌گذاری امن و مطمئن مورد توجه سرمایه‌گذاران است. از دلایل اصلی نوسان قیمت طلا می‌توان به نوسان‌های اقتصادی و سیاسی اشاره نمود که تأثیر وسیعی بر میزان عرضه و تقاضا دارد. کاهش اعتماد در بازار سرمایه‌های ارزی و سیر نزولی رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در صنایع، سیل سرمایه را به سوی بازار طلا به عنوان بهترین گزینه سرمایه‌گذاری روان کرده و به دنبال آن قیمت طلا افزایش یافت. دلایل متعددی از جمله؛ رقابت ارزهای دلار و یورو، قیمت نفت، بحران اقتصادی اروپا و آمریکا، سیاست‌های پولی و بانکی، افزایش تقاضا، ناامنی و تشدید رکود اقتصادی، سقوط شاخص سهام، تلاطم خاورمیانه و افزایش تنش‌های سیاسی باعث نوسانات و افزایش قیمت طلا در بازار جهانی شده است. بحران در بازار سکه و طلای داخل را باید در بسته‌های سیاسی شورای پول و اعتبار و سیاست‌های کلان بانکی کشور دانست که نتوانست باعث جذب نقدینگی موجود در بازار کشور و در نتیجه التهاب در بازار سکه و طلای کشور گردید. دلایلی نظیر تأثیرپذیری شدید از قیمت جهانی طلا و عوامل موثر بر آن، رشد ارزش نرخ برابری دلار به ریال، افزایش تورم ناشی از اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها، تقاضای سفته‌بازی و حضور دلالان در بازار، وجود نقدینگی سرگردان در بازار، کاهش سود سپرده بانکی، سیاست‌های بانک مرکزی و نگرانی مردم راجع به کاهش ارزش پول ملی در داخل کشور باعث افزایش و نوسان شدید قیمت طلا شده است.

با بهبود شرایط اقتصادی بازارهای جهانی و رشد اقتصادی آتی، اعمال سیاست‌های مناسب بانکی، بازنگری در برنامه‌ها و جلب اعتماد و اطمینان سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در سایر

بازارها به ویژه بازار سرمایه فشار تقاضای بازار و نوسانات قیمت طلا کاهش می‌یابد. در داخل کشور نیز با اعمال سیاست‌ها و نظارت دقیق بانک مرکزی، کنترل بازار و نقدینگی موجود در بازار، ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای طلا، تغییر در نرخ سود سپرده بانکی و کاهش تورم می‌توان نوسانات و قیمت طلا و سکه را کنترل نمود.

پی نوشت ها

¹ Leson, David

² Shafiee, shahriar & Erkan topal

³ E-blose, Lourenece

منابع و مأخذ

۱. اسکندری، مارال. (مهر ۱۳۹۰). "وقتی بازار طلا سکه می‌شود"، ماهنامه گزارش، (۴۵)، صص ۴۱-۴۵.
۲. اقتصاد ایران. (۱۳۹۰). "گیر طلا و ارز"، صص ۶۷.
۳. امینی، خشایار. (۱۳۸۸). ماهنامه مناطق آزاد (۱۹۶)، صص ۳۸-۳۹.
۴. امینی خواه، امیر؛ معصومه زیرک. (فروردین ۱۳۸۵). "بررسی عوامل موثر بر نوسانات قیمت در بازار طلا ایران طی ۵ ماه پایانی ۱۳۸۴"، مجله اقتصادی، (۶۱ و ۶۲)، صص ۵-۱۴.
۵. امینی نژاد، شراره. (۱۳۸۹). "طلا همچنان طلاست، اوج هیجان امن"، ماهنامه بازار بین الملل، (۸)، سال دوم، صص ۳۴-۳۵.
۶. بنده نواز، اصغر. (۱۳۸۹). "بحران های مالی جهان قیمت طلا را بالا برد"، بورس کالا (۳۵ و ۳۶).
۷. خوش چهره، محمود. (اردیبهشت ۱۳۹۰). ماهنامه تولید و مصرف (۶۶)، سال هفتم.
۸. راد نسب، بهزاد. (آبان ۱۳۹۰). "طلا و ارز در گرداب سیاست های مالی نادرست"، ماهنامه گزارش، صص ۴۹-۵۰.

۹. ستاورز، احمد رضا. (۱۳۸۷). "نگاهی به تحولات بازار طلا پس از جنگ جهانی دوم تا کنون"، ماهنامه بررسی مسائل و سیاست های اقتصادی، (۸۵ و ۸۶)، صص ۷۷-۸۶.
۱۰. سرفراز، لیلا و امیر افسر. (۱۳۸۴). فصلنامه پژوهش های اقتصادی، (۱۶).
۱۱. صمدی، سعید؛ زهره فخر شیرانی و مهتاب داورزاده. (۱۳۸۶). "بررسی میزان اثر پذیری شاخص قیمت سهام بورس اوراق بهادار تهران از قیمت جهانی نفت و طلا"، فصلنامه بررسی های اقتصادی، (۴)، (۲)، صص ۲۵-۵۱.
۱۲. صفاری، میلاد. (۱۳۸۷). "دلایل افزایش طلا در بازار جهانی"، پیام بانک، (۴۷۴)، ص ۱۹.
۱۳. طاهری، مسعود. (۱۳۹۰). "چشم انداز قیمت طلا در ۲۰۱۰"، اطلاع رسانی.
۱۴. عزیزی، فیروزه. (۱۳۷۶). "ساختار عملکرد بازار جهانی طلا"، تازه های اقتصاد، (۶۴)، صص ۴۳-۴۵.
۱۵. کریم زاده، پروین. (۱۳۹۰). "روابط اقتصادی بین طلا، دلار و نفت"، ماهنامه حافظ.
۱۶. مهربانی، عباس. (۱۳۹۰). "درخشش طلا در بازارهای جهانی"، ماهنامه اندیشه گستر سایپا، (۱۱۵)، صص ۱۸-۱۹.
۱۷. ماهنامه اخبار فلزات. (۱۳۸۸). "قیمت طلا و سکه"، شماره ۱۵، ص ۷۰.
۱۸. ماهنامه جنگ و صنعت و فن آوری. (۱۳۸۸). شماره ۱۲۱، سال ۲۲.
۱۹. ماهنامه جنگ و صنعت و فن آوری. (آذر و دی ۸۸). سال ۱۹، شماره ۱۱۰، ص ۶.
۲۰. ماهنامه کارآفرین. (۱۳۹۰). "پیش بینی قیمت طلا در ماه های آتی"، شماره ۸۷، ص ۵۰.
۲۱. ماهنامه مناطق آزاد. (۱۳۹۰). "ورود مافیا به بازار طلا"، شماره ۲۱۸، صص ۲۰-۲۳.
۲۲. واثق، منصور. (۱۳۹۰). "چگونگی روند تغییرات قیمت طلا"، ماهنامه تخصصی پردازش، ص ۱۸۲-۱۸۳.

23. E-blose, lourenece.(2010). "Gold Price, Cost Of Carry, And Expected Inflation", *Journal Of Economic And Business* (62), 35-47.
24. Shafiee, shahriar & Erkan topal.(2010). " An Overview Of Gold Market And Gold price Forcating", *Resource policy* (35), 178- 189.
25. W.Sumner,StevenY; Jhonson, Robert & eee)... illvrr
fffcts mnggg gll ,, ttkkk,, ddd *Journal of Centrum Cathedra*,
<http://ssrn.com/abstract=1806036>. pp 106-120.

